ПРЕДЛАГАЧИ: Димитар Апасиев – пратеник

Борислав Крмов – пратеник

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПЛАТНИОТ ПРОМЕТ,
ПО СКРАТЕНА ПОСТАПКА

С к о п ј е
ноември 2022 година

Д О:
ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОБРАНИЕТО
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА **МАКЕДОНИЈА**

Врз основа на членот 71, став 1 од Уставот на Република С. Македонија и членовите 132, 137 и 170 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, Ви поднесуваме Предлог на закон за дополнување на Законот за платниот промет, по скратена постапка.

ПРАТЕНИЦИ:

____

____

ВОВЕД

I. ОЦЕНКА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Со Законот за платниот промет се уредува платниот промет во земјата, односите меѓу носителите на платниот промет и учесниците во платниот промет, односите меѓу носителите на платниот промет и Народната банка во делот за платниот промет, платните системи, порамнувањето на плаќањата, издавањето на електронски пари и надзорот на платните системи.

Платежната картичка пак како инструмент за безготовински платен промет или безготовинско плаќање на производи и услуги во Република Македонија се доминатни од 2009 односно 2010 година и со својата улога денес се користат во функција на новото глобално време, кое ги урива временските и просторни конвенционални бариери.

Укинувањето на чековите и измените во Законот за исплата на платите во Република Македонија, т.е. пензиите преку трансакциска сметка, во Република Македонија од 2009 односно 2010 година ја отвори законската можности за издавање зголемен број на платежни картички на кои ќе се врши исплатата на платата на јавната администрација и на пензиите, за што видно придонесоа и понудите на банките кои овозможуваа многу поволности како што се картички без плаќање членство и сл.

Платежна картичка, без разлика дали е дебитна, кредитна, картичка за редовни месечни примања на клиентите или ппак друг вид на картичка, по својата функционалност е прилагодена за оној сегмент од паразрот за којшто се однесува.

Но, од периодот на законско овозможување за користење на платежните картички во нашата држава до денес, за граѓаните овој платежен инструмент за безготовински платен промет предизвика сериозни проблеми и финасиски удар кој ги зголеми профитите на банките на сметка на граѓаните и стопанството. Многубројните видови провизии, разните други давачки за одобрување кредити, за одржување трансакциски сметки, па дури и плаќања за најобична проверка на состојба на сметка на банкомат се причини за законска регулација на овој општествен проблем со кој на граѓаните ќе им се овозможи сопствена заштита.

Основите за пресметување на надоместоците и провизиите за услугите, стапките на провизијата и висината на надоместоците, како и начинот и роковите на пресметувањето и наплатата на провизијата и надоместокот согласно Законот за платниот промет носителот на платниот промет ги утврдува со Тарифа која треба да е транспарентна и достапна за учесниците во плантот промет и објавена на нивните веб страници.

Неповолната ситуација за граѓаните во однос на нивната финансиска моќ дополнително е зголемена од здравствено економската состојба која со себе од 2020 година ја донесе Пандемијата предизвикана од Корона вирусот КОВИД-19, кој особено влијание имаше врз жителите но,не и врз банките.

Имено врз основа на податоците од многуте анализи објавени во 2021 година Констатирано е дека „македонските банки се одлично капитализирани и финансиски успешни." и во 2020 година имаат остварено поголема вкупна добивка од 2019 година.

Од ова може да се заклучи следново банките во Македонија остануваат релативно отпорни на ударите, кои ги нанесуваат пандемијата и светската економска криза, без оглед што им опаѓаат главните приходи од каматите и неможат да заработат од камати, банките овој недостаток го надоместуваат од зголемување на провизиите и другите надоместоци.

Наспроти поволната состојба на македонските банки овој период има големо и растечко осиромашување на стотици илјади граѓани во Македонија, по разни основи, од губење на работните места, намалени плати и други околности.

Според објавените податоци од Државниот завод за статистика речиси една четвртина од жителите на Македонија тонат во сиромаштија и живеат во тешки услови што дополнително ја оправдуваа оваа законска интервенција со која се заштитат граѓаните и ќе се намалува во одрдена мера негативното влијание од економската криза.

Ваква крајно влошена социоекономска ситуација за граѓаните кога ќе се најдат во улога на корисници на услугите на банките пројавуваат уште поголеми проблеми бидејќи во моментот не постојат законски можности за ограничување на профитите на банките, па така се зголемува и револт на граѓаните за оправданоста за плаќање на толку големи тарифи за надоместок за каматите, провизиите и други надоместоци кои им ги наметнуваат банките и каква е улогата на државата во целиот овој процес кој со години ги осиромашуваат македонските жители.

Се почесто меѓу граѓаните опстојува и доминира прашањето дали има соодветна институција, која ги штити правата на граѓаните наспроти грабежот на банките и финансиските друштва? Кој и зошто го дозволува ова? Зошто нема санкции за овој незаконски грабеж?

Заради потребата од намалување на трошоци за обработка на кредитите , намалувањето на провизиите меѓу кои особена најкарактеристична е провизијата за водење трансакциска сметка и другите наметнати давачки, како држава доведени сме до јавна перцепција дека сите банки вршат грабеж легализиран од државата.

Оттука неопходно е регулација на прашањето на банкарските провизии да се уреди со закон, а не да се на остави интерните политики на банките и на нивните тарифници во кои банките постапуваат по свои правила и токму од таа причина ова состојба ќе се ограничи преку тарифниците во кои пресметување на надоместоците и провизиите за услугите, стапките на провизијата и висината на надоместоците, како и начинот и роковите на пресметувањето и наплатата на провизијата и надоместокот ќе мора да се уредуваат согласно одредбите од овој закон. .

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Основната цел на овој Предлог на закон е заштита на граѓаните како учесници во платниот промет преку регулација на прашањето на банкарските провизии и другите давачки поврзани со одобрување кредити, за одржување трансакциски сметки и плаќања коко што се проверка на состојба на сметка на банкомат да се уреди со закон, а не да се на остави интерните политики на банките и на нивните тарифници кои согласно Законот за платниот промет ги уредуваат и јавно објавуваат.

Со постигнување на целта заради која се предлага законот ќе се постигне и решението и начелата на законот, а тоа се заштита на граѓаните од нерамноправната и неповолната состојба во која се наоѓаат во изминатите години и која директно влијае на нивната социоекономска положба.

III.ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Спроведувањето на Предлогот на закон не повлекува финансиски импликации од Републичкиот буџет.

IV. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИНОТ НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

За спроведување на Предлог на законот не се потребни финансиски средства и истиот не повлекува материјални бврски за одделни субјекти.

V. СКРАТЕНА ПОСТАПКА ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН

Врз основа на членот 170 алинеја 1 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, предлагаме Собранието Предлог на закон за дополнување на Законот за платниот промет да разгледа по скратена постапка.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПЛАТНИОТ ПРОМЕТ

Член 1

Во Законот за платниот промет („Службен весник на Република Македонија” број 113/2007, 22/2008, 159/2008, 133/2009, 145/10, 35/11, 11/12, 59/12, 166/12, 170/13, 153/15, 199/15, 193/17 и 7/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија” број 31/20 и 39/22) во член 26 по ставот (2) се додаваат нови ставови (3) и (4), кои гласат:

„(3) При утврдување на тарифата по која се наплатува надоместок за вршење на работите во платниот промет, носителот на платниот промет без надоместок или провизија за учесникот во платниот промет ги врши следниве работи, за кои е забрането да се наплатуваат било какви провизии или надоместоци за:

- отворање, водење, одржување и затворање на трансакциска сметка на физички и правни лица;
- отворање, водење, одржување и затворање на денарски и девизни сметки (на физички и правни лица);
- отворање, водење, одржување и затворање на платежна картичка (дебитна или кредитна) – за што не смее да наплаќа дополнителна месечна или годишна членарина, без оглед на бројот на картички (основна или дополнителна);
- ажурирање на лични податоци на клиентите;
- промена на статус на клиент (од резидент во нерезидент и обратно);
- промена на дневен лимит;
- промена на пинови;
- аплицирање или промена на дозволено пречекорување;
- регистрање и овозможување непречено користење на услугата електронско банкарство и електронско плаќање (активен профил);
- услуги на мобилно банкарство (инсталација, регистрација, обнова на УСБ сертификати и сл.);
- СМС известувања;
- издавање токени и дигитални сертификати;
- безготовински трансакции и плаќања преку КИБС и МИПС;
- услуги на траен налог (кон истата или кон други банки);
- повлекување на платни налози или издавање преписи;
- издавање потврда за состојба на кредит и потврда за затворен кредит (без оглед на видот на кредитот);
- издавање изводи за состојба на сметка од експозитура на банка;
- шалтерско печатење изводи од затворена сметка;
- издавање извештаи за солвентност;
- доставување на податоци до судови, нотари, извршители, УЈП или други државни органи;
- поднесување или повлекување на задолжница за наплата;
- проверка на состојба на АТМ (банкомат);
- издавање на задржана картичка на банкомат;
- овозможување повлекување на готовина од банкомат во негова сопственост или од банкомат во сопственост на друг носител на платен промет (друга банка);
- провизии за аплицирање и скриени т.н. административни трошоци за разгледување и обработка на барања за кредитни аражмани за било каков вид на кредит (станбен, хипотекарен, студентски, наменски, еко, потрошувачки и сл.);
- провизии за преддоговори и анекси;
- надоместоци за поднесување на барања за намалување на каматна стапка;
- провизии за проценка и репроценка на имот (колатерал);
- блокирање и деблокирање на сметка по извршни решенија за присилна наплата;
- провизии за давање или укинување на посебно овластување на друго лице; и
- провизии за постапување по оставински решенија.

(4) При користење на готовински уплати преку еден од инструментите за платен промет (уплатница за плаќање судска или административна такса или образец ПП 30, ПП 50 и др.) – како надоместок на провизија, носителот на платниот промет не смее да наплати износ повисок од 5 денари по вирман“.

Член 2

Носителите на платниот промет постојните тарифи за наплата на надоместок за вршење на работите во платниот промет уредени согласно Законот за платниот промет („Службен весник на Република Македонија“ број 113/2007, 22/2008, 159/2008, 133/2009, 145/10, 35/11, 11/12, 59/12, 166/12, 170/13, 153/15, 199/15, 193/17 и 7/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија” број 31/20 и 39/22) се должни да ги усогласат со одредбите од овој закон во рок од осум дена од влегувањето во сила на овој закон.

Член 3

Овој закон влегува во сила од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГ–ЗАКОНОТ

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ-ЗАКОНОТ

Во Предлогот на закон за дополнување на Законот за платниот промет уредени се 3 члена.

Со членот 1 се уредува наплатата на надоместок за вршење на работите во платниот промет кои носителот на платниот промет без надоместок или провизија или во законски определен износ ги уредува во тарифникот а кои се однесуваат на водење и одржување на сметка на платежна картичка, регистрање и овозможување на користење на услугата електронско банкарство, проверка на состојба на сметка на банкомат и издава изводи за состојба на сметка од експозитура на банка,повлекување на готовина од сметки од банкомат во негова сопственост како банка или од банкомат во сопственост на друг носител на платен промет (друга банка), издавање на потврда за состојба на кредит и потврда за затворен кредит, членарина (месечна или годишна) за платежна картичка, административните трошоци за разгледување и обработка на барање за кредитни аражмани за станбен кредит и други провизии за кредит, на административни и судски такси во кој било поединечен износ и на надоместокот односно провизијата за готовински и безготовински платен промет.

Членот 2 е преодна одредба во која се предвидува обврска за носителот на платниот промет да ги усогласи тарифите со ова дополнување.

Членот 3 регулира влегување во сила на законот.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Предложените одредби се меѓусебно поврзани и прават една правна целина.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со предложените законски решенија ќе се заштитат граѓаните како учесници во платниот промет од плаќања на надоместок или провизија за водење и одржување на сметка на платежна картичка, регистрање на користење на услугата електронско банкарство, проверка на состојба на сметка на банкомат и издавање на изводи за состојба на сметка од експозитура на банка, повлекување на готовина од сметки од банкомат во негова сопственост како банка или од банкомат во сопственост на друг носител на платен промет (друга банка), издавање на потврда за состојба на кредит и потврда за затворен кредит, членарина (месечна или годишна) за платежна картичка, за административни трошоци за разгледување и обработка на барање за кредитни аражмани за станбен кредит и други провизии за кредит и законски ќе се ограничи надоместок за провизија за учесникот во платниот промет кога се врши уплата за готовински и/или безготовински платен промет на еден од инструментите за платен промет (уплатница или образец). “.

**ИЗВОД НА ОДРЕДБИ
ОД ЗАКОНОТ ЗА ПЛАТНИОТ ПРОМЕТ
КОИ СЕ ДОПОЛНУВААТ**

Член 26

(1) Носителот на платниот промет може да наплатува надоместок за вршење на работите во платниот промет според тарифа што ја утврдува носителот на платниот промет.

(2) Носителот на платниот промет е должен да ја објави тарифата на видно место во своите простории и на својата интернет страница.